

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕВАНТАЖЕНОГО СУБ'ЄКТА

Зінченко Г. Р.

аспірант кафедри філософії,

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Суспільство пізнього Модерну зазнало значних структурних змін. У свою чергу це змінило спосіб існування та положення людини. Структурованість, прозорість, раціональність, уніфікація та інші характеристики індустріального модерну, якщо не зникли, але уступили місце (стали фоном) для нових, більш швидких та плинних процесів суспільних практик, утворень сенсів та формування цілей. На відміну від прогнозованого та структурованого темпорально і просторово життя, з'являється суспільство швидких змін, постійної адаптації та роботи з конкурентними викликами. Крім чисто структурного та функціонального опису змін, так само є необхідним враховувати індивідуальні умови можливливості існування такого суспільства, оскільки суспільство не є певної гіпостазовою сутністю, але сукупність індивідів з їх стратегіями та реакціями щодо один одного, у певній фізичній середі. Цей індивідуальний рівень крім колективних уявлень, певних практик та концептуалізації Іншого, нерозривно пов'язаний іншими явищами індивідуальної свідомості, як то емоції та переживання. Суспільство пізнього Модерну як ще ніколи впливає на наш емоційний стан та стан наших психічних ресурсів. Цей час характеризується збільшенням кількості встановлених діагнозів депресивних порушень та збільшенням споживання антидепресантів. Крім цього, у соціальних та психологічних науках виникають такі терміни як вигорання (burn-out) та перевантаження, що позначають стан певного психологічного виснаження. У німецькій мові Überforderung (перегруження) вказує на надмірну силу або кількість вимог (інших або наших уявлень про них), що висувуються щодо нас, та неадекватність нас тим викликам (або відчуття себе неадекватним). Вигорання означає те, що ми не можемо більш відповідати цим вимогам або брати участь у практиках, на які очікують інші, яких би ми зусиль для цього не застосували [1].

Хоча складно виокремити вимоги (цілі, задачі, плани), які ми висуваємо щодо себе самого та ті, що висувують для нас інші, все ж, аналітично та, у кінці кінців, як акт волі, що спрямований на

виокремлення себе та своїх інтересів, варто зробити це розрізнення. Звичайно, що таке розрізнення повинно бути обґрунтованим. Оскільки ми беремо участь у суспільних практиках (робимо щось з іншими), – тільки так практики можуть існувати (навіть якщо певний проміжок часу ми можемо діяти автономно), – то ми з необхідністю маємо інтеріоризувати правила за якими відбуваються ці практики. Інтеріоризація – імпліцитне або експліцитне присвоєння колективних уявлень, цілей, стратегій. Інтеріоризація може мати різний ступінь, від присвоєння як адаптації аж до повного присвоєння певних уявлень та нормативностей немов вони є нашими власними. Інколи привласнення суперечить нашим індивідуальним уявленням настільки, що викликає в нас почуття безсенсовості та розчарування. Окрім змістовного інкомпатибілізму, можуть бути кількісний, темпоральний або просторовий. Проблема перевантаження відбувається саме у цій ситуації неадекватності індивідуальних умов певним колективним або фізичним умовам.

Причини перевантаження:

Проблема прискорення. Сучасні транспортні технології та технології передачі інформації дуже скорочують адекватний людині простір та час. Перевантаження відбувається через надмірну швидкість надходження інформації, а отже, необхідність більшої роботи з цією інформацією, її обробки. Дані про події настільки сильно змінюються, що часто руйнують звичну нам ідентичність події самій собі. Виникає невизначеність події, що стимулює до ще більшого споживання інформації [1], [3].

Проблема плюралізації життєвих стратегій. З часів початку Модерну, зміни типу економіки, виникнення індустрії та стрімкої урбанізації, багато людей стають залученими до складних та різноманітних міських практик. Вже немає ситуації безальтернативності професійного вибору. Пізній Модерн це епоха вибору. Велика кількість вибору може ускладнювати вибір як такий, створювати постійний стрес.

Проблема ринку праці. Сучасні медіа змінюють швидкість передачі інформації, а отже кількість роботи, оскільки технології дають змогу виконувати більше і заробляти більше. Більш швидка економіка означає більш швидкі зміни в ній, а отже, для індивіда постає необхідність в конкурентній адаптації (постійно вчитися та змінювати професії). Такі зміни можуть часто потребувати зміну місця проживання, що також руйнує ідентичність простору. Виникнення феномену *quite quitting* або *innere Kündigung*.

Проблема культу економічного успіху та самовдосконалення. Неолібералізм як провідна політична та економічна теорія стверджує економічну свободу та фінансовий успіх як найголовніші чесноти.

Суспільні очікування формуються на підставі фінансових та майнових досягнень. Наслідком цього є формування очікувань або вимог певного вільного стилю життя (туризм, споживання брендів, автентичне споживання, робота над собою). Сендел називає це тиранією заслуг (tyranny of merit) [4]. Сучасні медіа (соцмережі) дають можливість демонстрації цього образу життя. Креативний капіталізм та увага як головний капітал. Феномен перевантаження виникає саме із неадекватності такому способу життя.

Хоча повністю нівелювати ці обставини неможливо, оскільки суспільні структури власне і формують наше життя, але можна дещо змінити у власних стосунках до цих структур, змінити ступінь впливу на нас.

Переглянути життєві цілі. У час швидкого руху як ніколи стає актуальним аналізувати внутрішні цілі та стратегії, у розрізі того, чи узгоджуються вони з тими стратегіями, що вимагають від мене. Хоча поняття eudaimonia пов'язана саме з добрим життям в колективі, все ж важливо досягати щастя переслідуючи гркпові цілі, що не викликають відчуття перевантаження. Можна це назвати турботою за себе.

Внутрішній світ особи, її погляди, інтереси, знання та мисленнєві практики взагалі стають дуже важливими, оскільки у часи швидких змін людина повинна мати в міру гнучкий світогляд, у міру – стабільний, що забезпечить надійну орієнтацію у сучасному світі. Сюди ж можна додати вміння працювати з медіа та набуття знань з теорії пропаганди.

Актуальність малих дружніх спільнот, що допомагають з аналізом соціальної тканини, допомагають за допомогою іншого краще дізнатися себе.

Література:

1. Fuchs T., Iwer L., Micali S. Das überforderte Subjekt. Suhrkamp Verlag, 2019. S. 7–26.
2. Reckwitz A. Die Gesellschaft der Singularitäten. Suhrkamp Verlag, 2017. 480 s.
3. Rosa H. Beschleunigung und Entfremdung. Suhrkamp Verlag, 2010. S. 3–45.
4. Sandel M. Tyranny of Merit. The Tyranny of Merit: What's Become of the Common Good? Farrar, Straus and Giroux, 2020. 288 p.